

"ויאמר את אחי אנכי מבקש" (לז, טז)

פירש הרה"ק רבי אברהם מסלוניס, בעל יסוד העבודה זי"ע, הדרך לזכות להגיע לקיום 'אנוכי הי' אלוקיד', ולקבלת עול מלכות שמים בשלימות, היא רק על ידי אהבה אחוה ורעות. וזהו שרמז הפסוק 'את אחי' - על ידי אחוה ואחדות, זוכים ל'אנוכי' - כנאמר 'את אחי אנכי מבקש'.

הרה"ק רבי אברהם מסלוניס

א נקודל'ה

"וימאן ויאמר אל אשת אדוני וגו' (לט, ח)

לכאורה המילה 'וימאן' מיותרת כאן, כי מספיק מה שכתוב הלאה 'ויאמר וגו' שיוסף מסביר את שיקוליו וכו', אלא התורה באה ללמד אותנו כלל יסוד להתמודדות מול היצר הרע, שכשהיצר בא לאדם לשדלו לעבירה, אם האדם יתחיל להיכנס איתו לדיאלוג - תמיד היצר יביא לו טענות למה כן להכשילו, לכן דבר ראשון, צריך להגיד 'לא!!!' ליצר הרע, ואחר כך ויאמר, וכך גם כאן יוסף הצדיק דבר ראשון 'וימאן', אחי"כ הוא כבר הסביר את שיקוליו.

אגרא דכלה

והשפת אמת מפרש על אותו הדרך ואומר כי עצם היומאן מביא את האדם שיזכה ל'ויאמר' זאת אומרת שעצם האמירה של לא! נותן זכות לאדם למצוא טעמים לבחור בטוב.

שפת אמת

וכן אותו דבר מה שאנו אומרים כל יום "אין כאלוקינו ומי כאלוקינו" שלכאורה אם אתה אומר ש'אין כאלוקינו' אז למה אתה שואל "מי כאלוקינו", אלא על אותו הדרך שאם אדם רוצה להתחיל לשאול "מי כאלוקינו" דבר ראשון עליו לדעת בוודאות ש"אין כאלוקינו" שאין עוד מלבדו, ורק אחר כך יכול לפנות לשאלותיו.

ספרים

"לך נא ראה את שלום אחיך" (לז, יד)

יעקב אבינו מלמד אותנו שתמיד צריך להסתכל על הצד הטוב ועל הצד של השלימות בכל אדם "לך נא ראה את שלום אחיך" - תראה את 'שלום' מלשון 'שלימות' אחיך.

תפארת שלמה

"ויאמר לו לך נא ראה את שלום אחיך, ואת שלום הצאן, והשבני דברי" (לז, יד)

רש"י כותב בתחילת הפרשה, שיוסף סיפר לאביו על האחים שלושה דברים: (א) שהם אוכלים אבר מן החי (ב) שבני לאה מזלזלים בבני השפחות וקוראים להם "עבדים". (ג) שהם חשודים על העריות. ומשום כך, מבקש יעקב מיוסף שלושה דברים: "לך נא ראה את שלום אחיך" - בדוק שהם בשלום זה עם זה ולא מזלזלים איש ברעהו (כנגד ההאשמה השניה); "ואת שלום הצאן" - שהצאן שלמים באבריהם ואין אוכלים מהם אבר מן החי (כנגד ההאשמה הראשונה); "והשיבני דברי" - בדוק האם חשודים בעריות, שמצאנו שנקראו בתורה ובחז"ל "דברי", כלשון הכתוב "כי ימצא בה ערוות דברי" (כנגד ההאשמה השלישית).

פרדס יוסף

"ויילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם" (לז, יב)

אומר רש"י שלא הלכו אלא לרעות את עצמם, כל אחד מהשבטים סלל לעצמו דרך משלו בעבודת השם כמרומו במילה 'בשכם' שהוא ר"ת ברוך שם כבוד מלכותו, בא יוסף הצדיק ואמר להם שהם צריכים רב מעליהם שיהיו כפופים אליו, וזה מה שיוסף אמר "והנה קמה אלומותכם ותשתחוינה לאלומותי" - שאתם גם צריכים רב מעליכם וזה מה שהיה הוויכוח ביניהם.

תפארת שלמה

"וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו ואני אנה אני בא" (לז, ל)

וברש"י: אנא אברח מצערו של אבא. עלינו לזכור שגם אנחנו היום במצב של 'הילד איננו' - שיותר מאחד מבניו של אבינו שבשמים פרשו מעולם התורה והיהדות, כל יהודי צריך לחשוב - 'אנא אברח מצערו של אבא' - מה אני עשיתי בכדי להוריד מצערו של אבינו שבשמים, וכדי לנסות ולהשיבם אל צור מחצבתם?

תולדות הרשב"ז

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

בס"ד
"לך נא ראה את שלום אחיך.. וימצאו איש ויאמר לו מה
תבקש ויאמר לו את אחי אנכי מבקש" (לז, יד-טו)

ידוע הסיפור של ר' יוסי ואליהו נביא שר' יוסי נכנס לחורבה בצידי הדרך כדי להתפלל ואליהו הנביא חיכה לו בחוץ ושאל אותו למה הוא נכנס לחרבה, ענה לו ר' יוסי שהוא נכנס להתפלל, אמר לו אליהו הנביא ש'יהיה לך להתפלל בדרך'. כתוב שכשלאדם יש צער עקב צרה מסוימת, צריך הוא להתבונן ולהצטער בצער השכינה וכך יעבור גם לו צרתו, הצדיק צריך להתפלל על צרתם של היהודים ולא רק על צרתה של השכינה, וזה מה שאמר אליהו הנביא לר' יוסי "היה לך להתפלל בדרך" "בדרך" – על זה שהיהודים בגלות ולא רק על צער השכינה, וזה גם מה שאמר יעקב ליוסף "לך נא ראה את שלום אחיך" – לך תראה את הטובה של אחיך ולהתפלל עליהם ולשלומם, וממשיך הפסוק "וימצאו איש ויאמר לו מה תבקש" – על מה אתה מתפלל על השכינה או על אחיך, ענה לו יוסף "את אחי אנכי מבקש". וזה גם מה שהיה אצל נדב ואביהוא שבעיקר התעסקו "בקרבתם לפני ה'", בתפילתם על צער השכינה ולכן לא זכו.

תפארת שלמה

"ויוסף הורד מצרימה" (לט, א)

אומר רש"י כדי לסמוך מעשה אשתו של פוטיפר למעשה תמר לומר לך מה זו לשם שמים אף זו לשם שמים... תמר ידעה שמזרעה עתיד לצאת דוד המלך ע"ה, וגם אשת פוטיפר ידעה שעתידיים לצאת מזרעה אפרים ומנשה, שאמנם היו בניה של אסנת בתה שנישאה ליוסף. ולכאורה אם באמת שניהם התכוונו לשם שמים, מדוע תמר זכתה ואשת פוטיפר לא? אלא אדם צריך לדעת שכשמתכוון לעשות דבר 'לשם שמים', הכוונה בזה שגם אם לא יצליח לו הוא יידע שגם זה משמים, ובזה האדם נבחן כשרוצה לעשות לשם שמים ולא הולך לו. אשת פוטיפר שראתה שלא מצליחה ויוסף ברח החוצה אמרה, גם לי גם לך לא יהיה, וקברה אותו עמוק בבית הסוהר כך שלא יוכל לעולם להתחתן... משא"כ תמר ברגע שתפסוה ויהודה אמר 'הוציאוהו ותישרף' הסכימה ליפול לתוך כבשן האש ובלבד שלא להלבין את פניו, למה? כי היא התכוונה באמת לשם שמים. אמנם עשתה גם השתדלות ולכן שלחה לו את הרמזים, אך כוונתה הייתה בכל המהלך לשם שמים – כלומר לפי הסיבות ואיך שה' מכוון אותה...

כ"ק אדמו"ר מספינקא שליט"א

"וירא שר האופים כי טוב פתרו" ... (מ, טז)

שאלו לרבי מאיר שלום מפוריסוב: מה ראה יוסף לפתור חלומו של שר המשקים לטובה ושל שר האופים לרעה? השיב: סיפורו של שר המשקים הכיל רק מפעלות ה': גפן שעלתה כפורחת, אשכולות בשלים ונץ עולה. בעוד שחלומו של שר האופים התבסס רק על כוחי ועוצם ידי: סלים ומיני מאפה מעשה ידי אדם. חלום כזה איננו מבשר טובות...

רבי מאיר שלום מפוריסוב

א ז י ס ווארט

"ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח" (לט, ב)

ברור הוא מאליו, שמאחר והקב"ה היה עם יוסף, הוא זכה להיות איש מצליח והברכה שרתה במעשה ידיו, ובשל כך הוא זכה למצוא חן בעיני אדוניו פוטיפר. אולם משמעות נוספת טמונה בכתוב, שאותה נבין לפי מה שאומרים העולם בשם ה'חפץ חיים', שהנה יש לשאול על נוסח ברכת החדש; מדוע מבקשים בברכת החדש פעמיים על יראת שמים, בפעם הראשונה: "חיים של יראת שמים ויראת חטא", ולאחר מכן "חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים"? אלא, שלאחר הבקשה הראשונה של יראת שמים, אנו מוסיפים ומבקשים: "חיים של עושר וכבוד", ומי שרוצה עושר, חייב לחזור ולבקש שוב ושוב שיזכה ליראת שמים! לפי זה הסבר הפסוק הוא, שלמרות היות יוסף "איש מצליח", לא גרע הדבר מיראת השמים שבו, אלא אדרבה, "ויהי ה' את יוסף" כפי שמבאר רש"י שם שהשם היה שגור בפיו תדיר.

לאור הנר

"וישלנו אתו הברה והבור רק אין בו מים...וישבו לאכול לחם וישאו עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעלים באה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט" (לז, כד-כה)

יהודי שמרגיש שהוא נמצא במצב שבור מאד ואין לו פרנסה או שנמצא בצרה מסוימת "וישליכו אתו הברה והבור ריק אין בו מים" אומרת לו התורה "וישבו לאכול לחם" – תתיישב ללמוד תורה ככתוב במדרש 'תורה נמשלה ללחם', "וישאו עיניהם" – ותתפלל להקב"ה שיושיעך "ויראו" – ואתה תראה שהישועה תגיעה מעצמה "וישאו עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעלים באה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט".

בדרך רמז

"ותתפשהו בבגדו, ויעזב בגדו בידה וינס ויצא החוצה"

יוסף התבונן למה הגיע לו הנסיון הזה? והוא לא מצא שום סיבה "ותתפסהו" – הוא תלה את הנסיון "בבגדו" בזה שהוא שינה את לבושו מבית אבא, כמו שרש"י כותב בתחילת בפרשה "התחיל מסלסל בשערו" וישר "ויעזוב בגדו בידה" השאיר את הבגדים אצלה וינס ויצא החוצה'.

ר' יחזקאל משינווא

"ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה"

חז"ל אומרים ש"אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יקרא קריאת שמע" יוסף הצדיק היה בכזה מדריגה שהוא לא היה נצרך לעצה הזאת של קריאת שמע וזה מה שכתוב בפסוק "ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה - 'שמע' מלשון קריאת שמע – שהוא היה כל כך צדיק שלא היה נצרך לעצה הזאת לקרוא קריאת שמע.

תפארת שלמה

"בעוד שלושת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך... בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך מעליך"
(מ, יג-יט)

מדוע בפתרון חלומו של שר המשקים נאמר "ישא פרעה את ראשך" – ש' בניקוד סגול, ואילו בפתרון חלומו של שר האופים נאמר "ישא את ראשך מעליך" – ש' בשווא? מבארים המפרשים ע"פ מה שאמרו חז"ל "שלושה שותפים באדם: הקב"ה אביו ואמו", ומובא בספרים, כי שלושים יום לפני מותו של אדם מסיר הקב"ה את חלקו מן האדם. ואכן מי שהוא בעל מדרגה יכול לחוש כי קצו קרב, לפי תחושת חסרון השכינה שכל חייו חפפה עליו, ועתה נסתלקה ממנו. אצל שר המשקים, שחלומו נפתר לטובה, אמר יוסף: "בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך", ש' בסגול (– שלוש נקודות) לרמז שחלקם של שלושת השותפים שבאדם – עודם עליו. אבל אצל שר האופים, שחלומו נפתר לרעה, אמר יוסף: "ישא את ראשך מעליך", ש' בשווא – לרמז שמשלושת השותפים באדם נחסר חלק אחד – חלקו של הקב"ה.

לאור הנר

"ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלוקים"

היצר הרע בא אל יוסף הצדיק ואמר לו שכדאי לך לחטוא ולחזור בתשובה כי הרי ידוע שבמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד, ענה לו יוסף "ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת" – בשביל לחטוא לא צריך חטא גדול כל כך, וחוף מזה ש"וחטאתי לאלוקים" גם ככה חטאתי כבר.

ספרים

א נקודל'ה

"וישב יעקב"

פירש רש"י, הפשתני הזה, נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה, אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פיקח אחד משיב לו, ניצוץ אחד יוצא מהמפוח שלך ששורף את כולו, כך יעקב וכו'. ולכאורה, הפחמי שואל "אנה יכנס הפשתן" והפיקח משיב כי יישרף, וכי זו תשובה על השאלה: לשרוף? זה הרי לא פתרון ריאלי. אלא, הפשתן מרמז על המון העם שלא זכו כלל לתורה ואם כן עולה השאלה איך יזכו לשבת לעתיד לבוא בבית ה'? על כך משיב הפיקח שאפילו אדם פשוט ביותר, אם רק יתלהב לעבוד את ה' יתברך בכל להט נפשו, הרי שניצוץ קדושה זה ישרוף את כל הזוהמה עד שיגיע למדרגה גבוהה ביותר.

ר' אברהם יעקב השני מסאדיגורה

"ויראו אותו מרחוק ובטרים יקרב אליהם ויתנכלו אותו להמיתו" (לז, יח)

לפעמים כאשר שני אנשים רבים זה עם זה, אזי אם אחד מדבר עדיין עם השני, אזי יכולים לסלוח זה לזה ולראות כי כל השנאה שהיה ביניהם מיותרת ובטעות יסודה, ורק הולכי רכיל הפרידו ביניהם וממילא מתפייסים ונעשים חזרה חברים. אבל כאשר הם רבים וכל אחד מתרחק מחבירו ולא מדברים אחד עם השני, ולא שומעים את הצד של השני, אזי השנאה מתגברת והולכת וזה הפירוש "ויראו אותו מרחוק", בגלל שלא התקרבו לדבר איתו ולברר את סיבת שנאתם, על ידי זה הגיע אחר כך השנאה עד אשר "ויתנכלו אותו להמיתו"...

הרה"ק רבי יצחק מוורקי

חנוכה

השתתפות בפרוטה

שאל פעם מישהו את ה"אבני נזר" מסוכטשוב זי"ע, מה טעם יוצא אדם ידי חובת נר חנוכה על ידי השתתפות בפרוטה עם המדליק, ואילו את ה"ארבעה כוסות" בפסח חייב אדם לקיים בעצמו ואינו יכול לצאת על ידי אחרים, השיבו ה"אבני נזר" שההסבר הוא פשוט, שהרי נר לאחד נר למאה (שבת קכב:), ניצוץ אחד של אור, לא משנה מי הדליקו, מגרש הרבה מהחושך, אבל איך יצא אדם ידי חובת שתיה בשתייתו של חברו, כלום כוס אחד כוס למאה.

פרפראות ומעשיות

א זיס ווארט

"ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו"

אומר רש"י על הפסוק שמשום שתלה יוסף את ביטחונו בשר המשקים, נענש והיה במאסר שנתיים ימים. לכאורה מדוע יש צורך בכפילות לשון: ולא זכר... וישכחהו". הרי מי שלא זוכר – הוא שכח, אלא תירץ מהר"ם מאמשינוב שמיד כשביקש יוסף את עזרתו של שר המשקים, הבין כי עבר עבירה בכך שלא בטח בה' אלא שם מבטחו בבשר ודם, משום כך התפלל מיד לקב"ה שישכח שר המשקים את בקשתו.

המהר"ם מאמשינוב

"רשעים ביד צדיקים"

אמר ר' אלחנן ווסרמן זצ"ל, מובן מדוע רבים ביד מעטים זהו נס, אך מהו הנס ברשעים ביד צדיקים? אין כאן הרי כל חידוש ונס, הרי כך צריך להיות? אלא, הרשע, לעולם חזק יותר מהצדיק, כי הוא משתמש בכלי מלחמה ללא הגבלה וללא כל רסן והוא הורס ומשחית ללא כל בושח ורחם. ואילו הצדיק, מעשיו מחושבים ואינו נוהג באכזריות ואלימות מיותרת וייתכן שבמלחמה יגבר הרשע על הצדיק שזו היא הרי אומנותו... וראו זה פלא, דווקא הצדיקים ניצחו ב"מגרש הבית" של הרשעים... זהו אכן הנס של מסירת רשעים ביד צדיקים, כי זה הוא כמו מסירת גיבורים ביד חלשים...

ר' אלחנן ווסרמן זצ"ל

לכאורה חז"ל אומרים שישלוחי מצוה אינם ניזוקים, והרי יוסף היה שליח מצוה, שהלך בשליחות אביו יעקב וקיים מצות כיבוד אב, ואיך הגיע מזה לידי נזק שלבסוף נמכר למצרים!!! אלא מתרץ האור החיים הק' שמכירת יוסף אינו 'נזק', שהרי בסופו של דבר הביא רק טוב ותועלת גדולה, גם ליוסף שנעשה משנה למלך, וגם לעם ישראל שהוא זן ופרנס אותם. וכמו שאמר להם יוסף ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטבה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב', וכך גם בחיים שלנו צריך לדעת שלפעמים הדבר נראה כנזק אך באמת הכל לטובתנו.

אור החיים הקדוש

"ולא ידע איתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל, ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה" (לט, ו)

לכאורה, מה הקשר בין תחילת הפסוק לבין סוף הפסוק שהיה יוסף יפה תואר. בספר 'פה קדושי' מבאר על פי המסופר בתנ"ך שדניאל חנניה מישאל ועזריה נלקחו להיכל נבוכדנצר מלך בבל, וסירבו לאכול מן המאכלים שהביאו לפנייהם והסתפקו רק בזרעונים ובמים. שם נאמר "ומקצת ימים עשרה נראה מראיהם טוב ובריאי בשר מן כל הילדים האכלים את פת בג המלך". דהיינו, למרות שאכלו רק זרעונים ומים – נראו טוב יותר מכל האחרים שאכלו מאכלים דשנים. זהו שאומר הפסוק על יוסף: "ולא ידע איתו מאומה", יוסף סירב לאכול אצל פוטיפר שום דבר אחר, "כי אם את הלחם אשר הוא אוכל", רק לחם הסכים להביא אל פיו, ואף על פי כן "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה".

במחשבה תחילה

"ויגער בו אביו... ואביו שמר את הדבר" (לז, י-יא)

חז"ל אומרים בגמ' ברכות 'חלמא טבא חדויה מסתייה', פירוש הדבר שאם חלם האדם חלום טוב והוא שמח מחלומו הטוב, עלול החלום שלא יתקיים כלל, כי עצם השמחה שיש לו מהחלום, בזה אכל כבר את הטוב שרצו לתת לו מן השמים. בזה יובן מה שגער בו אביו, כי יעקב ידע שהחלום יתקיים, לכן גער בו ואמר איך אתה חושב שהחלום הזה אמת הוא, והלא אמך כבר מתה, ומזה ראייה שאין בחלום ממש ואין לך על מה לשמוח. ומסיים הכתוב, למה גער בו, משום "ואביו שמר את הדבר", שהיה מצפה שיתקיים החלום למעשה, לכן גער בו שלא ישמח עכשיו.

ישמח משה